

Kozłowski, Jan

Zebranie Zakładu Historii Nauk Społecznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/2, 475-476

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sowanymi narzędziami metodologicznymi dla opisanego i zrozumienia tak złożonego zjawiska.

Głos zabrał również profesor Józef Miąso — dyrektor Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki. Jednym z wydawnictw ciągłych Instytutu jest właśnie obchodzący jubileusz „Kwartalnik”. Podkreślił znaczenie czasopisma jako forum, na którym ścierają się różne poglądy i które w ciągu 25 lat istnienia zdołało zgromadzić wokół siebie badaczy zainteresowanych historią różnych dyscyplin. Podkreślił znaczenie inicjatywy Redakcji z ostatnich lat — pozyskiwania i publikowania autobiografii wybitnych uczonych. Stanowią one dla historyków nauki źródła o podstawowym znaczeniu. Jego życzeniem — jako dyrektora Instytutu a także członka Komitetu Redakcyjnego — był dalszy rozwój i utrzymanie „wstępującej” linii czasopisma.

Ostatnim punktem uroczystości — zapowiedzianym w zaproszeniach znakiem zapytania — było wystąpienie profesora Waldemara Voisé. W błyskotliwym, wspaniale wygłoszonym eseju, do którego motto zaczerpnięte zostało z Monteskiusza: „Powaga jest puklerzem głupców”, profesor W. Voisé (stosownie do tradycji 6 grudnia wystąpił w przebraniu św. Mikołaja), przesyłał refleksje na temat roli i sensu historii nauki na płaszczyźnie rozważań o sensie nauki w ogóle. Hasłem wywoławczym — poruszanej przezeń problematyki — był znak zapytania, definiowany jako początek i drogowskaz myślenia. Konkretnymi nawiązaniem do tak określonej idei przewodniej stały się pytania problemowe: 1 — Czy ostatnie odkrycie naukowe jest prawdą? 2 — Czy kompromisowość między empiryzmem i racjonalizmem gwarantuje rozwój myślenia? 3 — Czy ludzie myślący „inaczej” szkodzą poszukiwaniu prawdy? Skoncentrowane wokół tych trzech znaków zapytania refleksje osnuł autor na Abelardowskim wzorze „sic et non”. Stanowiły one niejako apel o dowartościowanie elementów teleologicznych w rozumowaniu zorientowanym głównie genetycznie i aksjologicznie, a więc na rzecz pełnej triady: „dlaczego?”, „jak?” i „po co?”.

Następnie prof. W. Voisé nawiązując do postaci, której rolę zgodził się kreować, ofiarował zebrany świeżo wydrukowane egzemplarze setnego numeru „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” — poświęconego polskim szkołom naukowym o randze międzynarodowej.

W sumie — jubileuszowa uroczystość „Kwartalnika” — gromadząc wielu uczonych-historyków nauki i przedstawicieli innych dziedzin — stworzyła szansę i możliwość szerszej wymiany i konfrontacji poglądów na najogólniejsze, o zasadniczym, podstawowym znaczeniu problemy, interesujące nie tylko historyków nauki, ale wszystkich zajmujących się pracą naukową.

Marek Troszyński

(Warszawa)

INSTYTUT HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI

ZEBRANIE ZAKŁADU HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

22 I 1981 r. odbyło się zebranie Zakładu Historii Nauk Społecznych, na którym prof. Waldemar Voisé przedstawił projekt planowanej w roku 1984 sesji naukowej w Supraślu pt. *Podróż Guliwera do Supraśla*, a mgr Maria Cubrzyńska-Leonarczyk i dr Jan Kozłowski ogłosili komunikaty związane z prowadzonymi przez siebie badaniami.

Zdaniem prof. Voisé przypadająca w 1984 r. 200-setna rocznica wydania w Supraślu (mieście położonym w okolicy zamieszkałej w przeszłości przez przedstawicieli różnych wyznań) pierwszego polskiego przekładu *Podróży Guliwera* Jonathana Swifta stwarza okazję do zorganizowania sesji poświęconej aż trzem zagadnieniom: Swiftowi i recepcji jego twórczości

w Polsce i za granicą, Supraślowi oraz dawnemu i dzisiejszemu ekumenizmowi. W trakcie dyskusji nad projektem zarysowały się dwie koncepcje przyszłej sesji: zdaniem doc. Jadwigi Rudnickiej program sesji — zgodnie z sugestią prof. Voisé — powinien obejmować różnorodną problematykę; zdaniem doc. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej sesja powinna zająć się przede wszystkim zagadnieniami odnoszącymi się do twórczości Swifta (m.in. problemem utopii). Uczestnicy posiedzenia postanowili organizować kolejne zebrania przygotowawcze przed projektowaną sesją.

Komunikat mgr Marii Cubrzyńskiej-Leonarczyk pt. *Z badań nad drukarnią supraślską* zawierał analizę zawartości trzech (w tym dwóch nieznanych) katalogów drukarskich, odnalezionych w zbiorach biblioteki Litewskiej Akademii Nauk. W dyskusji mgr Joanna Jarzęcka poinformowała zebranych o wzmiankach na temat publikacji z drukarni supraślskiej — zamieszczonych na łamach lipskiego pisma „*Neue Zeitung von Gelehrten Sachen*”, a doc. Irena Stasiewicz-Jasiukowa podzieliła się z autorką uwagami metodologicznymi.

Pod koniec zebrania Jan Kozłowski zasygnalizował istniejące w XVIII w. kontakty naukowe z Biblioteką Załuskich dwóch biskupów z zakonu bazylikańskiego — Jerzego Bułhaka i Maksymiliana Ryłło.

Jan Kozłowski

(Warszawa)

Z KRAJU

HISTORIA NAUKI NA WYSTAWACH MUZEALNYCH

Trudności gospodarcze kraju w ostatnich latach wpłynęły w poważnym stopniu na zahamowanie działalności wystawienniczej wielu muzeów. Mimo to otwierane są od czasu do czasu wystawy znaczące nie tylko w skali naszego kraju. Niżej podaję informacje o dwóch z nich, choć — rzecz zrozumiała — w ostatnich miesiącach było tych wystaw więcej.

W czerwcu 1980 r. w Muzeum Ziemi PAN w Warszawie otwarto wystawę, nawiązującą do 20-tej rocznicy zgonu znanego paleozoologa, profesora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Muzeum Ziemi w Warszawie — Romana Kongiela (1904—1960). Głównym organizatorem wystawy była dr Stanisława Mączyńska, którą wspomagali pracownicy Muzeum.

Prof. Kongiel był pionierem stosowania w Polsce metod biometrycznych w paleontologii. Znalazło to wyraz zwłaszcza w jego rozprawie habilitacyjnej z 1949 r. pt. *O przedstawicielach rodzaju Echinocoris z danu Danii, Szwecji i Polski* oraz w monografii wydanej pośmiertnie w 1962 r. pt. *O belemnitach z osadów mastrychtu, kampanu i santonu w dolinie środkowej Wisły*. R. Kongiel zgromadził ponadto bogate kolekcje paleontologiczne (przechowywane obecnie w Muzeum Ziemi PAN), stanowiące bezcenny wprost materiał do badań porównawczych.

Wystawa w Muzeum Ziemi prezentowała całokształt twórczego dorobku wybitnego paleontologa. Pokazano na niej publikacje Kongiela z lat 1929—1962 oraz zbiory skamieniałości, dokumentujące jego ważniejsze osiągnięcia. Wystawiono także archiwalia ze zbiorów rodziny (udostępnione przez córkę, dr Irenę Kongiel-Chabło). Wśród zgromadzonych archiwaliów szczególną uwagę zwracały niezwykle starannie prowadzone notatki rękopiśmienne, stanowiące teksty wykładów uniwersyteckich, notatki dzienne, dokumentujące prace terenowe, wypisy z literatury, listy itp. Wystawa poświęcona prof. Kongielowi — mimo kameralnego charakteru — wzbudziła także zainteresowanie odwiedzających Polskę historyków nauki z innych krajów.